HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ומשתין מים ערום לפני מטתו והמשמש מטתו בפני כל חי אמר ליה רב יהודה לשמואל ואפי' לפני עכברים א"ל (א) שיננא לא אלא כגון של בית פלוני שמשמשין מטותיהן בפני עבדיהם ושפחותיהם ואינהו מאי דרוש [1] שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור רבה בר רב הונא מקרקש זגי דכילתא אביי באלי דידבי רבא באלי פרוחי אמר ר"ש בן יוחי ה' דברים הן שהעושה אותן מתחייב בנפשו ודמו בראשו האוכל שום קלוף ובצל קלוף וביצה קלופה והשותה משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה והלן בבית הקברות והנוטל צפרניו וזורקן לרה"ר והמקיז דם ומשמש מטתו: האוכל שום קלוף כו': ואע"ג דמנחי בסילתא ומציירי וחתימי רוח רעה שורה עליהן ולא אמרן אלא דלא שייר בהן עיקרן או קליפתן אבל שייר בהן עיקרן או קליפתן לית לן בה: והשותה משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה: אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שלנו בכלי מתכות אמר רב פפא וכלי נתר ככלי מתכות דמו וכן אמר רבי יוחנן והוא שלנו בכלי מתכות וכלי נתר ככלי מתכות דמו: והלן בבית הקברות: כדי שתשרה עליו רוח טומאה זימנין דמסכנין ליה: והנוטל צפרניו וזורקן לרשות הרבים: מפני שאשה מעוברת עוברת עליהן ומפלת ולא אמרן אלא דשקיל בגנוסטרי ולא אמרן אלא דשקיל דידיה ודכרעיה ולא אמרן אלא דלא גז מידי בתרייהו אבל גז מידי בתרייהו לית לן בה ולא היא לכולה מילתא חיישינן ת"ר ג' דברים נאמרו בצפרנים שורפן חסיד קוברן צדיק זורקן רשע: והמקיז דם ומשמש מטתו: דאמר מר מקיז דם ומשמש מטתו הויין לו בנים ויתקין הקיזו שניהם ושמשו הויין לו בנים בעלי ראתן אמר רב ולא אמרן אלא דלא טעים מידי אבל טעים מידי לית לן בה אמר רב חסדא אסור לו לאדם שישמש מטתו ביום שנאמר [2] ואהבת לרעך כמוך מאי משמע אמר אביי שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו אמר רב הונא ישראל קדושים הם ואין משמשין מטותיהן ביום אמר רבא ואם היה בית אפל מותר ות"ח מאפיל בכסותו ומשמש תנן או תשמש לאור הנר אימא תבדוק לאור הנר ת"ש אע"פ שאמרו המשמש מטתו לאור הנר הרי זה מגונה אימא הבודק מטתו לאור הנר הרי זה מגונה תא שמע ושל בית מונבז המלך היו עושין ג' דברים ומזכירין אותן לשבח היו משמשין מטותיהם ביום ובודקין מטותיהם במילא פרהבא ונוהגין טומאה וטהרה בשלגים קתני מיהא משמשין מטותיהן ביום אימא בודקין מטותיהם ביום הכי נמי מסתברא דאי ס"ד משמשין מזכירין אותן לשבח אין ה"נ דאגב דאיכא אונס שינה מגניא באפיה ובודקין מטותיהן במילא פרהבא מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל אין בודקין את המטה אלא בפקולין או בצמר נקי ורך אמר רב היינו דכי הואי התם בערבי שבתות הוו אמרי מאן בעי פקולי בנהמא ולא ידענא מאי קאמרי אמר רבא הני שחקי דכיתנא מעלי לבדיקה איני והא תנא דבי מנשה אין בודקין את המטה לא בעד אדום ולא בעד שחור ולא בפשתן אלא בפקולין או בצמר נקי ורך לא קשיא הא בכיתנא הא במאני דכיתנא ואיבעית אימא הא והא במאני דכיתנא הא בחדתי הא בשחקי נוהגין טומאה וטהרה בשלגין תנן התם שלג אינו לא אוכל ולא משקה חישב עליו לאכילה אינו מטמא טומאת אוכלין למשקה מטמא טומאת משקין נטמא מקצתו לא נטמא כולו א] נטהר מקצתו נטהר כולו הא גופא קשיא אמרת נטמא מקצתו לא נטמא כולו והדר תני נטהר מקצתו נטהר כולו למימרא דנטמא כולו אמר אביי כגון שהעבירו על אויר תנור דהתורה העידה על כלי חרס

אפילו

מקרקש זגי. פעמונים התלויים בכילה שסביב מטתו מקשקשן בעת תשמיש לסור בני ביתו משם: **באלי דידבי.** מגרש הזבובים שלא לשמש מטתו בפני כל חי: **פרוחי.** יתושים: **דמו בראשו.** נענש על עצמו וחובת דמו נדרשת ממנו לאחר מיתתו וראיה לדבר ודמו בראשנו דמרגלים (יהושע ב) חובת דמו יהא מוטל בראשנו (א): **ומתחייב בנפשו.** כלומר הוא גורם לעצמו: **שעבר עליהם הלילה.** אכולהו קאי אשום ובצל (ב) ומשקין: **בסילתא.** סל: **עיקרן.** שערות שבראש השום והבצל: **רוח טומאה.** כמדת הלצים שקורין גרמנטי"ר האוחזים את העינים: **בגנוסטרי.** מספרים: **חסיד.** עדיף מצדיק. דשקוברן איכא למיחש דהדרי ומגלו: **ויתקין.** חלשים: **בעלי ראתן.** חלשים יותר מדאי שיש להם שרץ במוחם כדאמר בכתובות [עז:]: **תלמיד חכם.** דידע לאצטנועי נפשיה: **אף על פי שאמרו המשמש מטתו כו'.** כדאיתא בברייתא דלעיל ברים שמעתין [טז:] ומסקנא או תשמש לאור הנר אלמא מגונה הוא דהוי אבל איסורא ליכא מדקתני או תשמש והשתא ליכא למימר תבדוק דא"כ מאי אע"פ שאמרו כו': **אימא הבודק מטתו לאור הנר כו'.** משום דלא מיבדיק שפיר אפ"ה או תביא שני עדים לכל תשמיש או תבדוק לאור הנר: **מילא פרהבא.** קוטו"ן. מתוך שהוא לבן נראית בו טיפה כחרדל. לישנא אחרינא צמר נקי ורך: **ומזכירין חכמים אותן לשבח.** בתמיה. נהי אי הוה מותר בעלמא הוה תמיה לן וכ"ש שמזכירין לשבח ומה הוא שבחן: **אונס שינה.** מתוך שהוא נכנס בשינה אינו מתאווה לה כל כך ומשמש לקיים מצות עונה בעלמא או לרצותה ולבו קץ בה והוא מבני תשע מדות דאמרו בנדרי' (דף כ:): **פקולין.** קוטו"ן: **דכי הואי התם.** בארץ ישראל: **בערבי שבתות.** זמן עונת פרושים ותלמידי חכמים מערב שבת לערב שבת (ע): **שחקי דכיתנא.** בגדים בלויין של פשתן: **ולא בפשתן.** שאינו לבן ואין דם ניכר יפה אלא בעד לבן: שחקים לבנים(פ) יותר מן החדשים: **חישב עליו וכו'.** דקרוב הוא להיות משקה יותר מאוכל: **לא נטמא כו'.** דאינו חבור אלא כל קורט בפני עצמו חשוב ואינו טמא אלא מקום מגע טומאה: **נטהר מקצתו.** כגון חישב עליו למשקה ונטמא טומאת משקין סלקא ליה השקה במקוה כשאר מים ולא משום טבילה דאין אוכל ומשקה נטהרין במקוה דלא כתיב טבילה אלא באדם וכלי אבל יין ולא שום משקה אין להם טהרה אלא (ג) מים ומשום זריעה דכי משיק להו הוו להו חבור מים שבכלי עם מי המקוה ובטילו להו גבייהו כדתנן (תרומות פ"ט מ"ז) שתילי תרומה שנטמאו ושתלן טהרו מלטמא אלמא מטהרא להו זריעה ומים במים זו היא זריעתן: **נטהר מקצתו.** שלא נגעו המים אלא בפי הכלי: **נטהר כולו.** ומדקתני נטהר כולו מכלל דטמא כולו והיכי משכחת לה דנגעה טומאה בכולו: **שהעבירו.** לשלג: **על אויר תנור.** ושרץ בתוכו דנטמא מאויר כלי חרס: **דהתורה העידה.** כל אשר בתוכו יטמא (ויקרא יא):

ואפילו

ומשתין מים ערום לפני מטתו. דאמר בשבת (דף סב:) דקשה לעניותא ויש ספרים דגרסי הכא משמש מטתו ערום וכן הוא בויקרא רבה וטעמא שיש לו להיות צנוע בשעת תשמיש כדאמרינן בנדרים (דף כ.): **מקרקש** זגי. פ"ה פעמונים התלויים בכילה להוציא ממנו בני ביתו וקשה לר"ת דאין זה מדת צניעות ונראה לו כגירסת ר"ח והערוך [ערך גזח'] מקרקש גזי זבובים דאמר בבכורות (דף ז:) דבש הגזין והצירעין והוי דומיא דאביי דבאלי דידבי ורבא דבאלי פרוחי: **שמשמשין** מטותיהן בפני עבדיהן. ומיירי בלילה או במקום אפל דבמקום אורה אפי' בלא לפני עבדיהם אסור: **שורפן** חסיד. ב]דליכא למיחש שמא יתגלו ובערוך [ערך שלש] פירש שסרפת צפורן מזקת לאדם וכן כל דבר הבא מן האדם כדאמר בס"פ כלל גדול (שבת דף עה:) גבי דם הנדה איידי דחלשא לא מצנעה לשונרא ולכך הוא חסיד שמחמיר לשורפן אע"ג שמזיק לו: **אימא** בודקין מטותיהן ביום. ולכן מזכירין לשבח דאע"ג דאמרו ב"ש צריכה ב' עדים על כל תשמיש ותשמיש ולב"ה דיה בב' עדים כל הלילה ומעיינא בהו למחר מ"מ מודו דאם רוצה לעיין בלילה לאור הנר הרשות בידה: **הא** בחדתי הא בשחקי. תימה דבפ"ק דשבועות (דף ו:) גבי שאת כצמר לבן שניה לה כקרום ביצה ומפרש כמו גלימא דכיתנא ושחקיה משמע שהחדש לבן מן הישן וי"ל דהתם בגלימא שאין רגילות לכבס והכא בחלוק וכיוצא בו שמכבסין תדיר ועוד י"ל דהתם לענין חשיבות מיירי כי הנך דלעיל כגון שבור מלכא וריש גלותא(י):

אפילו

תוס' הרא"ש

מקרקיש זגי בכלתיה. פרש"י ז"ל פעמונים התלויים בכילה להשמיע קול שיפרשו ממנו ול"נ לר"ת דאין זה צניעות להודיע לבני ביתו שהוא רוצה לשמש ונראה לו כפי' הערוך דגרסי' גזי שהוא מין זבובים דאמרינן במס' (טהרות) בכורות הגזין והצרעין דומיא דרב פפא ואביי דבלו דידבי ופרוחי אלא שכל אחד מוסיף צניעות (להכריע) [להבריח] עוד הקטנים יותר: **הנוטל** צפרניו וזורקן לרה"ר. בפ"ג דמו"ק אמרינן דשלא במקומן לא מזיקי: שורפן חסיד. פי' הערוך משום דשריפת צפרנים או כל דבר שהוא מגופו מזיק לו וגם מסריח לו בשעת שריפה הלכך מיקרי חסיד: **הא** בחדתי הא בעתיקי. תימה דאמרינן בפ"ק דשבועות גבי שאת כצמר לבן שניה לה כקרום ביצה מפ' כמו גלימא דכיתנא ושחקיה משמע דהחדש לבן מן הישן וי"ל דהא דשמעתין עדיפי עתיקי משום הרכות ולא משום הלבנונית ועי"ל דלשם מיירי לענין חשיבות דומיא דהנך דלעיל שבור מלכא וריש גלותא: (מכאן ואילך שייך לע"ב) **ואפי'** מלא חרדל. לאו דוקא דאין אוכל מקבל טומאה פחות מכביצה: **דם העלייה** טהור. תימה מנא לן דטהור וכ"ת משום דלקמן נפקא לן מקרא ה' דמים ודם העלייה לאו מאותו המראה א"כ דם הנמצא בפרוזדור למה הוי ספק וי"ל דהיינו טעמא דטהור דכתיב בקרא ממקור דמיה ולא טמא הכתוב אלא דם המקור והיינו החדר שמצויין שם רוב דמים שהוא כמו מקור נובע ועי"ל דכיון דנפקא לן מקרא ה' דמים א"כ לא טמא הכתוב אלא במקום שכולן מצויין וקים להו דבעלייה לא משתכחי כולהו: **והא** אנן תנן שחזקתו מן המקור. ותימה והא מתני' נמי קתני ספקו טמא ומפרשינן ליה ספיקו ודאי טמא וי"ל דרבה הוה ידע דאינהו לא קאמרי הכי עי"ל דמתני' אין לחוש כיון דקתני בהדיא שחזקתו מן המקור ורש"י דייק דספיקו טמא ולא ודאי מדתנן מן הלול ולחוץ ספיקו טהור דאי סבירא להו מן הלול ולפנים ודאי טמא הוה להו לטמויי מספק מן הלול ולחוץ וליכא למימר דסבירא להו כלישני דבתר חזקה אזלת דא"כ לא הוה להו למימר ספיקו טהור דלהך לישנא ליכא ספיקא והא דאמרינן

עין משפט נר מצוה

א [טוש"ע או"ח סי' רמא סעיף א]:
ב [טוש"ע או"ח סי' רמ סעי' ו טוש"ע אה"ע סי' כה סעיף ב]:
סג ג טוש"ע א"ח סי' רמ סעיף ו:
סד ד מיי' פ"ד מהל' דעות הלכה יט:
סה ה מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה. דין זה לא הזכירו הרמב"ם ועי' במ"מ הל' י סמג לאוין קכו טוש"ע א"ח סימן רמ סעיף יא [וברב אלפס עירובין פ"ו דף קכד. אמר רבא ואם היה בית אפל מותר ואמר רבא ותלמיד חכם מאפיל בכסותו ומשמש]:
סו ו מיי' שם הלכה י טוש"ע שם בהגה"ה [וברב אלפס שם]:
סז ז ח מיי' פ"ד שם הלכה טו סמג לאוין קיא טוש"ע י"ד סי' קטז סעיף ו:
סח ט י מיי' פ"א מהל' טומאת אוכלין הלכה כב:

לעזי רש"י

גרמנטי"ר [גרמינטי"ר]. לדרוש אל המתים.
קוטו"ן. כותנה.

מסורת הש"ס

א) [ברכות לו. וש"נ ועמ"ש בס"ד חגיגה טו: פירושו של מלת שיננא], ב) קדושין סח. יבמות סב. ב"ק מט. כתובות קיא., ג) [בע"י רב פפא], ד) מס' ד"א פ"א, ה) [סנהדרין סה: ע"ש פרש"י], ו) [מ"ק יח.], ז) [במ"ק יח. איתא הקוברן צדיק שורפן חסיד זורקן וכו' וכן יתכן להיות ועי' דגי' הערוך ערך שלש זורקן רשע שורפן חסיד קוברן צדיק], ח) כתובות עז: גיטין ע., ט) קדושין מא., י) שבת פו. ע"ש כתובות נו. סה:, כ) עי' פסחים קיב: ומס' כלה, ל) [היינו תשמיש בלשון נקיה כדכתיב כי אם הלחם אשר הוא אוכל עיין ערך פקל ב'], מ) תוספתא דטהרות פ"ב [ועמ"ש בס"ד על הגליון דחולין פז: ועי' הר"ש סוף מ"ז פ"ג דטהרות], נ) [חולין כד:], ס) בס"א: נוסף: ובלילה, ע) [כתובות סב.], פ) בס"א: שחקים רכים ולבנים, צ) [ועי' תוס' שבועות ו: ד"ה גלימא],

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל נְעָרָיו שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם: בראשית כב ה
2. לֹא תִקֹּם וְלֹא תִטֹּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ אֲנִי יְיָ: ויקרא יט יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דמו וד"ה ומתחייב הד"א: (ב) ד"ה נטהר וכו' אלא במים ומשום:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה פקולין קוטו"ן. עי' מגילה יז ע"ב ברש"י ד"ה הפקולי ועי' בערוך ערך פקל ולע"ק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

גמ' א] נטהר מקצתו נטהר כולו. נ"ב עי' ר"ש פ"ג דטהרות סוף משנה ב': ב] תוס' ד"ה שורפן חסיד וכו'. נ"ב עי' דרשת מהרלנ"ח דף נט ע"ד:

מוסף רש"י

שבו לכם פה. אליעזר עבד אברהם הוה (יבמות סב.). **באלי דידבי.** שהיה מגרש זבובין ממטתו בשעת תשמיש משום צניעות, דאסור לשמש מטתו בפני כל חי (ערכין ו. ושם הגירסא כייל דודבי). **שתשרה עליו רוח טומאה.** שד של בית הקברות יהא אוהבו ומסייעו בכשפיו (סנהדרין סה.). **הויין לו בנים ויתקין.** חלשים (כתובות עז:) אם נתעברה באותו תשמיש (גיטין ע.). **בעלי ראתן.** חלשים הרבה מחמת שיש להם שרץ במוח (שם). **דלא טעים מידי.** בין הקזה לתשמיש (שם). **ות"ח.** שהוא צנוע ולא יסתכל סגי ליה במאפיל בטליתו (שבת פו.). **פקולין.** צמר גפן (מגילה יז:).